

Elise Ulland

Fritidsklubbers effekt på lokalmiljøet

*Et blick på Alna før og etter opprettelsen
av Fritidsklubben FUBIAK i 2016.*

Youth clubs and their impact on communities

*A quantitative study of Alna before and after the creation
of the youth club FUBIAK in 2016.*

Masteroppgave i Sosialt Arbeid
OsloMet – storbyuniversitetet
Fakultet for samfunnsvitenskap
Oslo 2021

Forord

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å min veileder Anne Grete Tøge for god veiledning i hele prosessen. Jeg hadde aldri vært på målstreken nå om det ikke var for hennes kunnskap og rettleiding. I tillegg vil jeg takke NOVA og Ungdata for å ha utarbeidet en samlefil med resultater fra Ung i Oslo undersøkelsene fra 2015 og 2015. Spesielt vil jeg i den anledning takke Sigurd Eid Jacobsen som hjalp meg i startfasen med å få orden på datafilen, og Mira Aaboen Sletten for å uvurderlig hjelp til å forstå tolkning og best bruk av dataene i startfasen av prosjektet mitt. Jeg vil også takk Åsmund Hermansen for hans unike evne til å lære bort kvantitativ analyse og analyseprogrammet SPSS. Videre vil jeg takke Unghus for å ha guidet meg i retning fritidsklubb og lokalmiljø, uten dem hadde dette prosjektet aldri blitt til. Spesielt vil jeg takke Svenn-Erik Mamelund, som ikke er en del av temaet der lenger, for uvurderlig hjelp i «brainstorming»-fasen av prosjektet, samt Aina Landsverk Hagen for å ha gitt tips og informasjon om FUBIAK og fritidsklubbtilbudet i Oslo.

Til slutt vil jeg takke min samboer og forlover for uvurderlig støtte i et år som har vært preget av usikkerhet, isolasjon og bekymringer. Spesielt det siste halve året har du gitt meg motivasjonen jeg trengte for å fullføre og komme dit jeg er i dag.

OsloMet – storbyuniversitetet,
Fakultet for samfunnsvitenskap Oslo,

14. mai 2021

Elise Ulland

Liste over tabeller:

Kappen:

Tabell 1. Deskriptiv statistikk for variablene som ikke er med i analysene i artikkelen.

Tabell 2. Fornøydhet med lokalmiljøet i 2018, etter kjønn, klasse, opplevelse av treffsteder, opplevelse av trygghet og sosioøkonomisk status. Målt i prosent og antall.

Tabell 3. Bivariate regresjonsanalyse med «Fornøyd med lokalmiljø» som avhengig variabel og sosioøkonomisk status som uavhengig variabel.

Artikkelen:

Tabell 1. Resultater fra T-test Fornøyd med lokalmiljøet i forhold år.

Tabell 2. *Deskriptiv statistikk for alle variablene i analysen.*

Tabell 3. Lineær regresjonsanalyse (Gjertsen & Olsen) med Fornøyd med lokalmiljø som avhengig variabel.

Tabell 4. Lineær regresjonsanalyser etter «lav, middels og høy sosioøkonomisk status» (SØS) med «Fornøyd med lokalmiljø» som avhengig variabel.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Liste over tabeller:.....	3
Innledning:	5
Tidligere forskning	7
Fritidsklubber	7
Lokalmiljø	8
Videre forskning.....	9
Teoretisk rammeverk.....	9
Kausalitet.....	9
Fritidsklubber og lokalmiljø.....	10
FUBIAK	10
Lokalmiljø	11
Metode og kilder	11
Studiens design.....	11
Data	12
Variabler.....	13
Begrensninger ved data og etiske hensyn.....	14
Funn.....	15
Andre faktorer som har betydning for opplevelsen av lokalmiljøet.....	17
Svakheter og begrensninger ved studien	18
Diskusjon og oppsummering.....	18
Litteraturliste	20
Artikkel:	23
Sammendrag.....	23
Abstract	24
Introduksjon	25
Data og metode.....	26
Analysestrategi	28
Resultater.....	29
Diskusjon.....	33
Styrker og begrensninger med studien	37
Konklusjon	37
Litteraturliste	39

Innledning:

I 2020 var det rundt 670 fritidsklubber i Norge, i Oslo finner vi 60 av dem. Hensikten med disse er i all hovedsak å fungere som forebyggende arenaer for barn og unge, men svært få studier undersøker effekter av fritidsklubber. I denne studien ønsker jeg nettopp dette: å undersøke fritidsklubbers effekt på lokalmiljøet den er i. Vi vet noe om effekten den har for barn og ungdom som går der ofte (Seland & Andersen, 2020), men vi vet lite om hvordan de påvirker miljøet rundt.

For enkelthets skyld vil jeg i denne studien begrense meg til fritidsklubber, men dette kan i noen tilfeller favne et bredt spekter av møtesteder for unge, da mye av informasjonen og forskningen som finnes bruker mange forskjellige ord for å beskrive disse. For eksempel kan fritidsklubber beskrives som ungdomsklubber, aktivitetshus, åpen møteplass, ungdomshus og juniorklubb. (fritid, 2020).

Sosialt arbeid handler om å ta vare på de mest sårbare av oss, også de som ved første øyekast ikke ønsker hjelp, for eksempel ungdom som kommer fra hjem med få ressurser eller ungdom i kriminelle miljøer. I mange bydeler i Oslo har kriminalitetsstatistikken blant unge gått opp de siste årene, og siden 2016 har det vært en merkbar økning i unge gjengangere (Kjenn & Bakosgjelten, 2018). Ved mangelen på et trygt hjem, blir tiltak utenfor hjemmet ekstra viktig. Felles for mange av prosjektene som er rettet mot ungdomskriminalitet, er at det ofte er et sterkt fokus på trygge voksenpersoner i livet til de unge potensielle lovbrøtterne, og at hverdagen deres må fylles med meningsfulle og kompetansegivende aktiviteter (Kjenn & Bakosgjelten, 2018). Dette gjelder også barn og ungdom fra familier med få ressurser, da sjansene for at barn som vokser opp med svært mange belastninger i livet får utfordringer, er betydelig større enn for barn som har vokst opp under trygge familieforhold (Wetterhus, Brændhaugen, Bratvold, & Tokerud, 2021). For disse ungdommene kan fritidsklubbene spille en avgjørende rolle som forebyggende tiltak, da det er tenkt at fritidsklubber skal være et trygt sted å være, og lære, med nettopp trygge voksne. I tillegg er alle fritidsklubber rusfrie tilbud som ønsker å være mobbefrie og sosialt inkluderende miljøer, hvor ungdom kan oppleve sosial tilhørighet og mestring (fritid, 2020).

Jeg valgte tema for min masteroppgave ved hjelp av UngHus kvantitative statistikk-avdeling: Ungstat. Jeg ble satt på sporet etter de uttrykket et ønske om mer forskning på fritidsklubber, og oppfordret studenter til å forske på dette i sine masteroppgaver. Gjennom veiledning og

samtaler med ansatte der, kom jeg etter hvert opp med en begynnende problemstilling og et ønske om å se på fritidsklubbers rolle i lokalmiljøet. Etter å ha innhentet informasjon om fritidsklubber i Oslo, falt valget på Alna, og fritidsklubben FUBIAK som ble opprettet der i 2016. I den sammenheng passet det bra å bruke data fra Ungdataundersøkelsene: Ung i Oslo, fra 2015 og 2018, for å kunne se på endring over tid. Mer spesifikt ble jeg interessert i å undersøke om endringene i hvor fornøyd ungdom er med lokalmiljøet er større eller mindre i Alna, etter at FUBIAK ble opprettet der i 2016, enn ellers i Oslo. Forskningsspørsmålet jeg ønsker å belyse blir da som følger:

- *Fører fritidsklubb til at ungdom blir mer fornøyd med lokalmiljøet sitt?*

For å undersøke effekten av fritidsklubber på lokalmiljøet, analyserer jeg endringer i Oslo-ungdoms opplevelse av lokalmiljøet fra 2015 til 2018, og studerer om denne endringen er større i Alna, der fritidsklubben FUBIAK ble etablert i 2016, enn for ungdom i øvrige deler av Oslo.

Sammenlignet med de fleste andre land, er de sosiale ulikhetene i Norge små; vi har forholdsvis små forskjeller mellom rike og fattige. Likevel påvirker disse forskjellene hvordan ungdom beveger seg i samfunnet (Bakken, Frøyland og Sletten, 2016). Ung i Oslo (2018), tegner et bilde av en geografisk delt by, hvor ungdom som vokser opp med mange ressurser hjemme, gjennomgående er mer fornøyd med foreldre, skole, fritid og venner. Analyser fra Seland og Andersen (2020) tyder på sosial ulikhet i rekrutteringen til fritidsklubber, på nasjonalt nivå. Derfor vil jeg i kappen gå dypere inn i effekten av fritidsklubb på ulike av sosioøkonomisk status og hvordan deres opplevelse av lokalmiljøet endres fra 2015 til 2018 i lys av dette.

Artikkelen er skrevet for Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning (NTU). NTU er et tverrfaglig samfunnsvitenskapelig tidsskrift som har som formål å bidra til kunnskap om ungdom og ungdoms liv i Norden, med et hovedfokus på aldersgruppen 12 til 25 år. Tidsskriftet kommer ut med to numre i året. (Idunn.no, 2021)

Tidligere forskning

Fritidsklubber

Fritidsklubber har vært del av et kommunalt tjenestetilbud i snart 70 år, men det eksisterer ingen overordnet, nasjonal politikk for dette tilbudet (Andersen & Seland, 2019). Dette kan tenkes reflekteres i antall fritidsklubber, som har vært generelt synkende de siste 10 årene (Ungdom og fritid, 2020).

Siden fritidsklubbenes inntog i Norge på 50-tallet og til den dag i dag, har fritidsklubbers forebyggende betydning og samfunnsbyggende rolle vært diskutert i litteraturen (Ungdom og fritid, 2020, 2017; Gjertsen & Olsen, 2011; Seland & Andersen, 2020; Vestle & Hydle, 2009). Nå nevnes ofte fritidsklubber som en arena for å fremme trivsel og livskvalitet, som forebygger depresjon, angst og ensomhet. Men grunntanken om den forebyggende effekten er fortsatt at ungdom får positive opplevelser og erfaringer som styrker deres kompetanse og selvtillit, samt at fritidsklubber og deres ansatte medvirker til å styrke den enkelte ungdoms vilje, mestring, medbestemmelse og evne til å velge konstruktive aktiviteter framfor destruktiv sosialisering, eller problematferd kriminalitet eller rus (Ungdom og fritid, 2020).

Ungdom uten sted å være kan få negative konsekvenser for lokalmiljøet. Spesielt hvis dette er ungdom med problemadferd som for eksempel er, eller blir en del av, gjenger eller andre negative miljøer. Norsk politi mener sosial ulikhet og marginalisering trolig er forbundet med økningen i vold i noen miljøer i Oslo (Sætre, Hofseth, & Kjenn, 2018) og flere forskere peker også på opplevelse av utenforskap som mulig årsak (Bjørge, 1999; Isdal, 2000). I slike tilfeller kan fritidsklubber bli en viktige ressurs, da disse er bygget på tanken om å være inkluderende, trygge steder hvor ungdommene føler mestring. Seland og Andersen (2020) poengterer at ungdom ofte påpeker at de ønsker et sted å være, og at fritidsklubber kan være et nyttig tilbud i slike tilfeller, da det der finnes voksne med mulighet til å fange opp ungdommer med problemer eller utfordringer tidlig, for så å eventuelt sørge for videre kontakt med hjelpeapparatet.

NOVA har kommet med nyere forskning de siste årene hvor de plasserer fritidsklubber inn i et folkehelseperspektiv (Seland, Andersen, & Eriksen, 2021). De skriver blant annet at når fritidsklubber lykkes med å ivareta ungdom og gi dem en opplevelse av tilhørighet, samhold, tillitt og mestring, kan den fungere som moratorium i en vanskelig overgangsperiode i ungdommens liv, dette gjelder spesielt ungdom med særlige utfordringer i livet.

Lokalmiljø

Andersen and Dæhlen (2016) skriver om ungdoms levekår i bydel Grorud i 2015: De påpeker at det er særlig jenter, og de midt i tenårene, som er minst fornøyd med lokalmiljøet. Ellers i Oslo er det gjerne de med høyt sosioøkonomisk status som er mest fornøyd, men slik er det ikke i bydelene der gjennomsnittet for sosioøkonomisk status er lavere, som Grorud, Alna og Stovner. Det kan finnes flere grunner til dette, som ikke nødvendigvis er dokumentert i litteraturen, men en teori kan være at folk flest liker seg best rundt folk som ligner på dem selv. Andersen og Dæhlen (2016) skriver at de tingene som har størst utslag på hvor fornøyd man er med lokalmiljøet er om man føler seg utrygg, om man bli mobbet eller om man har et dårlig forhold til foreldrene.

I de nasjonale resultatene fra ungdomsundersøkelsene fra 2019 (Bakken, 2009, s.22-24) gir oss en illustrasjon om hvor fornøyd ungdom er med lokalmiljøene sine. Det viser seg at ungdom generelt sett er fornøyd. Faktisk så er Oslo, av alle fylkene som har hatt undersøkelser, det fylke der flest ungdommer er fornøyd, med 72% fornøyde. Generelt sett er det litt flere gutter enn jenter, og andelen fornøyde øker jo lavere klassetrinn ungdommene har. Men, også innad i Oslo, har sosioøkonomisk status mye å si for hvor fornøyd ungdommene er, og jo høyere sosioøkonomisk status, jo større sjans for at de er fornøyde.

Nabolagseffekter er godt dokumentert i forskningslitteraturen. Hyggen, Brattbakk og Borgeraas (2018) skriver blant annet om hvordan negative trekk ved nabolaget, slik som naboer med dårlige levekår, lav inntekt og lav utdanning, påvirker barn og unges livssjanser og mulighetsrom. Brattbakk og Wessel (2017) har sett på nabolagseffekter på felt som fremtidig utdanning, arbeidsmarked-tilknytning og inntekt. Spesifikt for Oslo har de vist hvordan barn har lavere mobilitet når det gjelder utdanning og inntekt i voksen alder, om de vokser opp i nabolag med få ressurser, uavhengig av foreldrenes bakgrunn. Brattbakk og Andersen (2017) skriver at nabolaget samlet sett er en viktig arena der barn blir kjent med andre og lærer alt fra viktige kulturelle koder, via grunnleggende idrettsferdigheter til mer avanserte kulturell kapital. Toft og Ljunggren (2016) har skrevet om den positive effekten av å bo i et nabolag der mange har høy sosioøkonomisk status. I dette tilfellet viser de at, etter de har kontrollert for foreldres sosioøkonomiske status, det fortsatt er større sannsynlighet for høy utdanning og «elitejobber» i voksen alder, jo høyere andel foreldre med høy sosioøkonomisk status det er i lokalmiljøet.

Videre forskning

I internasjonal sammenheng finnes det en del forskning på både fritidsklubber og lokalmiljø separat. I Norge er det en lang tradisjon i sosialt arbeid som omhandler samfunnsarbeid og lokalmiljø, og vi ser også en begynnende trend til å studere fritidsklubber og deres effekt, spesielt NOVA er ledende på dette. Foreløpig har det i media vært mest fokus på forskning som ser på den negative effekten av å gå på fritidsklubb. Det finnes derimot lite forskning på fritidsklubbers effekt utover individene som går der. Det å kunne måle effekten av en fritidsklubb på et lokalmiljø vil kunne ha politiske og samfunnsmessige implikasjoner, likegyldig om effektene viser negative, positive eller ingen effekter på lokalmiljøet, da disse resultatene vil gi intensiver på flere nivåer i samfunnet til å vurdere hvordan fritidsklubber drives. Det vil i tillegg kreve arbeid for å forstå hvordan man kan forhindre de negative effektene og forsterke de positive.

Artikkelen min vil i tillegg kunne være av generell, faglig interesse i det sosialfaglige kunnskapsfeltet, da det i offentlige dokumenter ofte nevnes fritidsklubbers mulighet til å skape trygge og integrerte lokalsamfunn, men det er vanskelig å finne empirisk forskning som faktisk viser til at fritidsklubber gjør nettopp dette.

Teoretisk rammeverk

Kausalitet

Kausalitet handler om å finne årsaken til en hendelse. Tuft (2013) skriver at kausalanalyser danner grunnlaget for å kunne forklare og forstå sosiale fenomener bedre og handle på mer hensiktsmessige måter. Han peker også på at kausalitet-begrepet er komplekst og kan blant annet forstås som observerbar regularitet mellom fenomener, lov eller lovmessighet, kontrafaktisk avhengighet mellom fenomener, intervensjon og mekanismer. For at jeg skal kunne trekke kausale slutninger fra analysene må noen forutsetninger være oppfylt. For eksempel at pre-intervensjons trend er parallell. Dette vet jeg dessverre lite om, da jeg ikke har bydelsdata fra før 2015 som stiller lignende spørsmål om lokalmiljøet. I tillegg vil det være uheldig om det har skjedd mange endringer i klubbtilbudet i Oslo mellom 2015 og 2018 sett bort fra opprettelsen av FUBIAK. I de tilfellene hvor dette ikke allerede er informert om på Oslo kommunes informasjonsside om fritidsklubber (Oslo kommune, 2021) har jeg

utforsket dette ved å kontakte kontaktpersoner for fritidsklubber for de ulike bydelene for å forhøre meg om det har skjedd endringer i klubbtilbudet i denne tidsperioden. Ut fra den informasjonen jeg har fått, har det ikke vært opprettet noen nye klubber mellom 2015 og 2018, foruten FUBIAK.

Fritidsklubber og lokalmiljø

Mulige forklaringer på hvorfor fritidsklubber skaper et godt lokalmiljø kan være på grunn av den forebyggende effekten den har på ungdommene som går der. Det kan tenkes at hvis ungdom har trygge rollemodeller, vil disse lede dem bort fra negativ problemadferd som kan komme til uttrykk i lokalmiljøet som kriminalitet og hærverk. I tillegg er det naturlig å tenke at et lokalmiljø som har tilbud og aktiviteter for alle i alle aldre, vil være et sted flere trives med å bo i. Det er også gode grunner for å tro at et lokalmiljø som bygger opp under talenter og ressurser igjennom for eksempel fritidsklubber, vil fostre barn og ungdom som vokser opp til å bli ressurspersoner i sitt eget lokalmiljø.

Seland og Andersen (2020, s. 22) peker derimot på at fritidsklubbers forebyggende effekt på lokalmiljøet ofte bare har blitt tatt for gitt, og at klubbene forventes å forebygge det de kaller «tradisjonelle» ungdomsproblemer, som rus og kriminalitet. For eksempel skriver Barne- og likestillingsdepartementet (Fauske, Vestby & Carlsson, 2009, s.33) at kommunene må sikre likeverdige og varierte tilbud, deriblant fritidsklubber. Dette tenker de vil bidra til å skape trivsel for den enkelte og til å utvikle gode lokalmiljøer, igjennom å skape historie, identitet og tilhørighet i et lokalmiljø.

Gjertsen og Olsen (2011, s. 52) peker på at det er klare sammenhenger mellom det å satse midler på lokale fritidsklubber, og en mer aktiv og forebyggende virksomhet, samt et mer inkluderende ungdoms- og oppvekstmiljø. Ungdom og fritid (2009, s.13) er tydelige på at et godt forebyggende arbeid i fritidsklubbene vil bidra til et positivt og trygt oppvekstmiljø for ungdom.

FUBIAK

FUBIAK står for Furuhuset bibliotek og aktivitetshus. De har som målsetting å være en møteplass for alle bydelens beboere, i alle aldre. Det inneholder frivilligsentral, bibliotek og fritidstilbud til barn og unge; som lesesal, kinotek, lydstudio, kafé Fubiak og spillrom.

Fritidsklubben har etter-skoletid-program og er åpen for 5. trinn til 3. VGS mandag til torsdag fra klokken 14.00 til 18.00, og fredager fra 12.00 til 16.00. Det er også ungdomsklubb for

8. trinn til 3. VGS. på mandager, onsdager og torsdager kl. 18.00 til 21.00.

Aktivitetene på huset er gratis og åpne for alle. I løpet av det første året hadde de, ifølge deres egne nettsider, over 318 000 besøkende til huset (FUBIAK.no, 2020).

Lokalmiljø

Thyness (2006, s. 68) skriver at ord som bomiljø, lokalmiljø, nærmiljø og lokalsamfunn benyttes om hverandre i dagligtalen, og det finnes ingen klare analytiske skiller mellom dem, men at et lokalsamfunn vil vanligvis være et større geografisk område enn lokalmiljøet. Han beskriver også at et nærmiljø omfatter samspillet mellom mennesker og deres fysiske omgivelser innenfor et avgrenset geografisk område. Det finnes mange ulike definisjoner og oppfatninger på hva et lokalmiljø er. En vanlig forståelse er at lokalmiljø, eller et «community», består av personer som samhandler med hverandre innenfor et geografisk område, og som deler ett eller flere sterke bånd. Ungdata-undersøkelsene bruker begrepet lokalmiljø, og derfor bruker jeg dette i min studie.

Metode og kilder

Studiens design

Jeg ønsker å undersøke om fritidsklubber fører til at ungdom er mer fornøyd med lokalmiljøet. For å studere dette undersøker jeg om det er endringer i Oslo-ungdoms opplevelse av lokalmiljøet fra 2015 til 2018, og om denne endringen er større i Alna, enn øvrige deler av Oslo, hvor fritidsklubben FUBIAK var opprettet i 2016.

For å gjøre dette tar jeg i bruk ‘forskjeller-i-forskjeller’ metoden, eller ‘Diff-in-diff’ som det ofte blir kalt. Diff-in-diff er en statistisk teknikk brukt for å prøve å etterligne et eksperimentelt forskningsdesign hvor man studerer effekten av en behandling på en behandlingsgruppe kontra en kontrollgruppe i et naturlig eksperiment. Det er et kvasi-eksperimentell design som benytter longitudinelle data fra behandlings- og kontrollgrupper for å estimere en årsaks-effekt (Angrist & Pischke, 2009). Eksperimentelt design handler om å randomiserer mennesker inn i to eller flere grupper, hvor hver gruppe får forskjellige tiltak. Deretter måles effekt på tiltaket etter en gitt tid. I mitt tilfelle vil ikke dette være mulig, da det ikke er mulig å randomiserer hvor folk bor, derfor er alternative å anlegge et

forskningsdesign, som mitt eget, som imiterer eksperimentet ved å henvise til et fenomen (FUBIAK.no) som er opprettet innenfor behandlingsgruppen (ungdom i Alna) innenfor en gitt tid (2015-2018). Tilnærmingen fjerner skjevheter i sammenligning mellom behandlings- og kontrollgruppen som kan være resultatet av permanente forskjeller mellom disse gruppene. I mitt tilfelle kan en slik forskjell for eksempel være gjennomsnittlig sosioøkonomisk status, da ungdom i Alna har en lavere gjennomsnittlig sosioøkonomisk status enn i Oslo generelt. I tillegg fjerner tilnærmingen også skjevheter fra sammenligninger over tid i behandlingsgruppen, som kan være et resultat av trender.

Data

Jeg har brukt kvantitativ metode for å utforske mitt forskningsspørsmål. Kvantitativ metode er forskningsmetoder som brukes ved innsamling og analyse av kvantitative data. I mine analyser har jeg brukt data fra Ung i Oslo undersøkelsene i 2015 og 2018. Ung i Oslo 2015 og 2018 er den fjerde og femte Ung i Oslo-undersøkelsen siden 1996, og slik utgjør de gjentakende tverrsnittsundersøkelser, som gir innsikt i livene til deltakerne på et tidspunkt av gangen. Dette gir meg mulighet for å sammenligne disse over tid (Ung i Oslo, 2018, s. 8). Tverrsnittsundersøkelsene er gjennomført av NOVA og Ungdata, i samarbeid med Oslo kommune, Velferdsetaten, det regionale kompetansesenteret for rusfeltet (KoRus) og Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid (Ung i Oslo, 2018, s. 8). Ungdata er finansiert over statsbudsjettet gjennom tilskudd fra Helsedirektoratet. NOVA er ikke ansvarlig for analyser eller fortolkninger av resultatene i denne studien.

Ungdata er et kvalitetssikret system for gjennomføring av lokale spørreskjemaundersøkelser i ungdomsskole og videregående skole (Frøyland, 2017, s. 13). Spørreskjemaene blir revidert hvert tredje år for å holde spørsmålene relevant for ungdommene som skal svare på det. De har også i løpet av denne tiden fått mulighet til å se om enkelte spørsmål som ikke fungerer som tiltenkt. Ungdata prøver allikevel å ikke forandre spørsmålene og formuleringene for mye, for å kunne beholde muligheten til å undersøke tidstrender i fenomenene det gjelder, slik som i min egen studie. Problemet med forandrede spørsmål møtte jeg på i mine analyser, da jeg undersøkte tidligere Ung i Oslo undersøkelser for å finne ut om jeg kunne se trenden på hvor fornøyd ungdom er med lokalmiljøet sitt enda lengre bak i tid. Dessverre var ordlyden og svaralternativene i spørsmålene om lokalmiljø annerledes, og i noen av de som lignet mest, hadde jeg ikke tilgang til informasjon om hver enkelt bydel, noe som var nødvendig for å se effekten for Alna.

Datasettet jeg brukte i analysene, som var utvalg av råmateriale fra Ung i Oslo-undersøkelsene, ble lastet inn i dataanalyseprogrammet IBM SPSS Statistics fra en datafil. Jeg fikk tilgang til en begrenset datafil fra Ung i Oslo etter å ha signert en avtale om utlevering av data fra Ungdata til mitt masterprosjekt. Med denne avtalen fulgte ulike vilkår. For eksempel å oppbevare dem på en sikker måte og ikke misbruke dataene. Vilkårene ble fulgt. Utvalget av råmateriale jeg fikk var plukket ut etter temaet jeg ønsket å studere. For å holde dataene anonyme fikk jeg ikke tilgang til alle data på temaene, for eksempel om respondentene var født i Norge eller utlandet. Før jeg fikk tilgang på mitt datasett ble dataene innlevert til renvaskning utviklet av NOVA for å oppdage og eliminere useriøse svar (Frøyland, 2017, s. 17). Ung i Oslo undersøkelsene skjer når ungdommene er på skolen, og i form av elektroniske spørreskjema. Spørsmålene dekker temaer som foreldre, vennskap, skole, lokalmiljø, kriminalitet, mobbing, vold, fysisk og psykisk helse (Ung i Oslo, 2018, s. 8-9). Spørreskjemaet for videregåendelever har flere bakgrunns-spørsmål enn for de på ungdomskolen, dette for å holde undersøkelsen anonym på ungdomsskolen. Elever på ungdomskolen får derfor kun bakgrunns-spørsmål om kjønn, klassetrinn og lignende (Ung i Oslo, 2018, s. 8)

Det er NOVA som står som hovedansvarlig for faglig kvalitet av datamaterialet og ser til at undersøkelsen følger forskningsetiske retningslinjer. De sikrer respondentenes integritet og konfidensialitet (Ung i Oslo, 2018, s. 8).

Variabler

I analysene er min *avhengig variabel* hvor fornøyd ungdommene er med lokalmiljøet der de bor. Mine uavhengige variabler er en dikotom variabel som forteller om ungdommene bor i Alna eller i resten av Oslo, og en variabel som plukker opp endringene fra 2015 og 2018. I tillegg bruker jeg kontrollvariablene: Kjønn, klasse, sosioøkonomisk status, fornøydhet med skolen og trygghet. Alle variablene er nærmere beskrevet i artikkelen.

I begynnelsen prøvde jeg meg frem med andre kontrollvariabler. To av disse var ‘opplevelsen av fritidsklubbtilbudet i lokalmiljøet’ og ‘hvor ofte ungdommene hadde vært på klubb denne måneden’. Tanken var at disse var relevante når man så de i sammenheng med hvor fornøyd ungdom var med lokalmiljøet. For eksempel vil en dårlig opplevelse av fritidsklubbtilbudet samtidig som man har en god opplevelse av lokalmiljøet, samt en høy deltagelse på klubb, men en dårlig opplevelse av lokalmiljøet, gir en tanke om at disse tingene ikke henger

sammen. Jeg valgte likevel å ekskludere disse i analysene i artikkelen, da det er lite sannsynlig at disse variablene har en direkte innvirkning på om ungdommene bor i Alna eller ikke, noe som er relevant for min problemstilling. Jeg velger likevel å inkludere disse i fremstillingen av dataene i kappen for å gi et inntrykk av hvordan ungdom tenker om tilbudet og for å få en indikasjon på hvor ofte ungdom i Oslo bruker fritidsklubbtilbudet. Opplevelse av fritidsklubbtilbudet måles med spørsmålet: «Hvordan opplever du tilbudet til ungdom når det gjelder lokaler for å treffe andre unge på fritida (fritidsklubb, ungdomshus e.l.)».

Variabelen har svaralternativene ‘Svært dårlig’, ‘Nokså dårlig’, ‘Verken bra eller dårlig’, ‘Nokså bra’, og ‘Svært bra’. Spørsmålet «Hvor mange ganger den siste måneden har du vært med på fritidsklubb/ungdomshus/ungdomsklubb?», har svaralternativene: ‘Ingen ganger’, ‘1-2 ganger’, ‘3-4 ganger’ eller ‘5 eller oftere’. I tillegg har jeg i kappen brukt en dikotom variabel på om man er fornøyd med lokalmiljøet eller ikke. Variabelen har svar alternativet ‘Fornøyd’ og ‘Ikke fornøyd’. ‘Fornøyd’ er satt sammen av ‘litt fornøyd’ og ‘svært fornøyd’. Alternativ ‘Ikke fornøyd’ er satt sammen av ‘litt misfornøyd’, ‘svært misfornøyd’ og ‘verken fornøyd eller misfornøyd’. Siste svaralternativ er inkludert i ‘Ikke fornøyd’ da det å ikke være sikker, ikke indikerer at du ikke er sikker på om du kan svare ‘ja’ på om du er fornøyd med lokalmiljøet.

Begrensninger ved data og etiske hensyn

Det er visse svakheter ved dataene. Blant annet er undersøkelsene gjort i skoletiden, og på en måte som skulle gjøre det trygt å oppgi sensitive svar, ved at elevene ikke fikk se hva de andre svarte. Men man kan argumentere for at undersøkelsene ikke er 100% frivillige siden de ble utført i skoletiden. Dette argumentet kan forkastes på grunn av at elevene fikk alternative oppgaver om de ikke ønsket å svare, og at man når som helst kunne velge å ikke svare på et spørsmål. Derfor anser man likevel undersøkelsen som frivillig. (Ung i Oslo, 2018)

Elstad (2010) peker på, i sin analyse av tidligere Ung i Oslo-undersøkelser, at til tross for at svarprosenten er relativ høy, spesielt på ungdomskolen, har de som faller fra eller ikke deltar oftere bakgrunn fra lavere sosiale lag enn de som fullfører. Pettersen og Sletten (2019) peker på at det likevel ikke er grunn til å tro at dette vil ha stor innvirkning på analysene av bydelsforskjeller, fordi andelen som ikke har deltatt blant ungdom med lav sosioøkonomisk status sannsynligvis er ganske lik på tvers av byen.

Funn

I artikkelen utfører jeg i Tabell 1 en T-test for lokalmiljøet for å se gjennomsnittlig endring fra 2015 til 2018 i Alna og i Oslo ellers. Tabell 2 er en deskriptiv oversikt over variablene i analysene. Tabell 3 og 4 er regresjonsanalyser med ‘fornøyd med lokalmiljøet’ som avhengig variabel. I tabell 4 utfører jeg stratifiserte analyser av ‘fornøyd med lokalmiljøet’ av ulike kategorier av sosioøkonomisk status.

I mine analyser finner jeg ikke signifikante sammenhenger mellom det å være fornøyd med lokalmiljøet og hvorvidt man bor i Alna etter opprettelsen av FUBIAK. Med andre ord kan jeg ikke bekrefte forskningsspørsmålet mitt, hvor jeg spør hvorvidt fritidsklubber fører til at ungdom er mer fornøyd med lokalmiljøet. Jeg finner heller ikke signifikante forskjeller som indikerer at ungdom er mindre fornøyd etter at det blir opprettet en fritidsklubb i lokalmiljøet.

Her i kappen vil jeg i tillegg legge til tabeller som det ikke var plass til i artikkelen. Dette er deskriptiv statistikk for de to variablene jeg valgte å ikke bruke i artikkelen: Opplevelse av fritidsklubbtilbudet og antall ganger på klubb siste måned (Tabell 1). Jeg legger også til en tabell på hvor fornøyd ungdom er med lokalmiljøet, etter kjønn, klasse, opplevelse av treffsteder, opplevelse av trygghet og sosioøkonomisk status (Tabell 2). I tillegg presenterer jeg en bivariat analyse av lokalmiljø og sosioøkonomisk status, som viser forskjeller mellom Alna og resten av Oslo (Tabell 3). Ingen av disse tabellene har påvirkning på resultatene i mine analyser i artikkelen. Jeg kun å presentere og kommenterer disse tabellene nedenfor for å gi et bedre bilde av hvor fornøyd ungdom er med lokalmiljøet og variansen i dette.

Tabell 1. Deskriptiv statistikk for variablene som ikke er med i analysene i artikkelen.

Variabel (skala):	Årstall	Alna		Øvrige Oslo	
		Gjennomsnitt	Standardavvik	Gjennomsnitt	Standardavvik
Opplevelse av fritidsklubbtilbudet (1-5)	2015	3,6	1,2	3,3	1,2
	2018	3,7	1,2	3,2	1,3
Antall ganger på klubb siste måned (1-5):	2015	1,7	0,9	1,4	0,8
	2018	1,9	1,1	1,4	0,8

Opplevelsen av klubbtilbudet varierer mellom Alna og resten av Oslo. Både i 2015 og 2018 tilsier fordelingen på variabelen at ungdom i Alna er mer fornøyd med klubbtilbudet sitt enn gjennomsnittet av resten av ungdom i Oslo. Alna-ungdom ligger nærmere verdien 4, som er

«nokså bra», og Oslo-ungdom forøvrig ligger nærmere verdien under, som er «verken bra eller dårlig». På disse variablene kan vi se at tendensen beveger seg motsatt vei i Alna i 2018 enn i resten av Oslo. Ungdommene her synes klubbtilbudet har blitt 0,1 skala-poeng bedre, mens resten av Oslos ungdom svarer at det har blitt 0,1 skala-poeng verre i 2018. Variabelen som viser antall ganger ungdom gjennomsnittlig har vært på klubb den siste måneden har økt med 0,3 skala-poeng i 2018, mens gjennomsnittet ikke har endret seg for resten av Oslo-ungdom. Ungdom fra Alna er gjennomsnittlig 3-4 ganger på klubb i måneden, mens gjennomsnittet for øvrige Oslo er på klubb 1-2 ganger i måneden.

Tabell 2. Fornøydhet med lokalmiljøet i 2018, etter kjønn, klasse, opplevelse av treffsteder, opplevelse av trygghet og sosioøkonomisk status. Målt i prosent og antall.

Variabelnavn	Fornøyd	Ikke fornøyd	N
Alle	71,7	28,3	12119
Kjønn***			
Gutter	73,9%	26,1%	5748
Jenter	69,7%	30,3%	6324
Klasse på Ungdomskolen***			
8 klasse	75,7%	24,3%	4246
9 klasse	70,7%	29,3%	4100
10 klasse	68,1%	31,9%	3733
Opplevelse av treffsteder***			
God opplevelse	74,6%	25,4%	8656
Dårlig opplevelse	63,4%	36,6%	3055
Opplevelse av trygghet i nærområdet***			
Føler meg trygg	77,1%	22,9%	9650
Føler meg ikke trygg	49,5%	50,5%	2370
Sosioøkonomisk status, skalert***			
Lav SØS	63,1%	36,9%	2224
Middels lav SØS	68,1%	31,9%	2322
Middels SØS	72,6%	27,4%	2538
Middels Høy SØS	76,0%	24,0%	2635
Høy SØS	77,2%	22,8%	2397

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Analysene over viser at det er et moderat nivå av ulikhet for jentene og guttene som er fornøyd med lokalmiljøet sitt, og andelen synker jo høyere opp i klassetrinn vi går. Det er interessant å legge merke til at de som har en god opplevelse av treffstedene sine har større sannsynlighet for også å være fornøyd med lokalmiljøet sitt enn å ikke være fornøyd. Det å føle seg trygg versus å ikke føle seg trygg gir en forskjell på over 20% på om ungdommene rapporterer om de er fornøyd med lokalmiljøet. Der også et moderat nivå av sosioøkonomisk ulikhet når det kommer til hvor fornøyd ungdommene er med lokalmiljøet. Jo høyere, jo mer sannsynlig at du er fornøyd og jo lavere sosioøkonomisk status jo mer sannsynlig at du er misfornøyd.

Tabell 3. Bivariat regresjonsanalyse med «Fornøyd med lokalmiljø» som avhengig variabel og sosioøkonomisk status som uavhengig variabel.

		b	SE
Alna		,045	,025
	Konstant	3,763***	,029
Øvrige		,107***	0,06
Oslo	Konstant	3,653***	0,20

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Tabellen viser at når man går én skalaenhet opp på 'fornøyd med lokalmiljøet' øker den avhengige variabelen med 0,045 skalaenheter i Alna, det vil si at jo høyere rapportert sosioøkonomisk status du har, jo mer er du fornøyd med lokalmiljøet. I Oslo ser vi at denne forskjellen er større enn i Alna, hvor den avhengige variabelen øker med 0,107 skalaenheter. Denne forskjellen er ikke signifikant i Alna, og på grunn av at mine skala ikke begynner på 0, gir det ikke mening å tolke konstantleddet.

Andre faktorer som har betydning for opplevelsen av lokalmiljøet

I artikkelen i tabell 4, er det er store forskjeller på de andre variablene i de forskjellige SØS-kategoriene. For eksempel i modell 2a ser vi at for de med lav sosioøkonomisk status påvirkes fornøydheten med lokalmiljøet positivt av å bo i Alna, mens de med middels påvirkes dette negativt. Å gå fra 2015 til 2018 påvirket alle SØS kategorier positivt, men effekten er kun signifikant for de med lav sosioøkonomisk status. I forhold til kontrollvariablene er det ikke store forskjeller mellom de forskjellige SØS-kategoriene. Trygghet og hvor fornøyd med skolen forklarer i alle modellene mye av variasjonen i 'fornøyd med lokalmiljøet', og disse er

de eneste variablene som er signifikante på tvers av alle kategoriene og modellene. Det kan gi en indikasjon på at disse variabler er spesielt viktige for ungdom når det gjelder hvor fornøyde de er med lokalmiljøet, og kan gi oss en pekepinn på hva det burde forskes mer på når det kommer til ungdom og lokalmiljø.

Svakheter og begrensninger ved studien

Studien har noen svakheter. For å gjennomføre en diff-in-diff-studie må visse forutsetninger være oppfylt, noen av disse har jeg utdypet under kausalitet i kapittelet Teoretisk rammeverk. I tillegg har jeg i denne studien ikke data fra årene før 2015. Det gjør at jeg ikke vet om funnene fra 2015 er utenfor normalen eller ikke, og det kan føre til at resultatene ikke gir et riktig bilde av endringene vi ser. Videre studier bør benytte data som gir mulighet til å oppfylle disse forutsetningene. Studien går likevel lengre enn pre-post-studier, ved å benytte andre bydeler som kontroll-gruppe. Selv om studien har visse svakheter, så gir den fremskritt innenfor feltet da det er lite kvantitativ forskning innenfor sosialt arbeid, og den kan gi inspirasjon til andre om at det er mulig, og nyttig, å bruke kvantitative data i forskning, også innenfor sosialt arbeid. I tillegg bidrar den med kunnskap om fritidsklubbers (manglende) effekt på lokalmiljøet, som før bare er antatt positiv, men som det ikke har vært mye forskning på.

Diskusjon og oppsummering

Utgangspunktet for artikkelen og foregående kapittel er å belyse følgende problemstilling:

- *Fører fritidsklubb til at ungdom blir mer fornøyd med lokalmiljøet sitt?*

For å belyse dette temaet valgte jeg å bruke 'diff-in-diff'-metoden for å se på endringer i Oslo-ungdoms selvrapporterte opplevelse av lokalmiljøet fra 2015 og 2018, og spesifikt se om forskjellene var større i Alna, der fritidsklubben FUBIAK ble etablert i 2016, enn forskjellen i øvrige deler av Oslo. Resultatene fra analysene viser ingen indikasjoner på at ungdom i Alna er mer fornøyd med lokalmiljøet etter opprettelsen av FUBIAK. Siden sammenhengene ikke er signifikante, kan vi heller ikke påvise noen negativ effekt, til tross for at effekten i de fleste tilfellene i analysene var generelt svakt negativ.

Det kan være flere grunner til at jeg ikke finner noen effekter av FUBIAK på lokalmiljøet. For det første kan det være at det finnes en effekt, men at dette er subgrupper som ikke fanges opp i analysene eller datasettet. Behandlingsgruppen min, Alna, er også en relativ liten gruppe, med litt over 2000 respondenter til sammen fra 2015 og 2018. Det kan være at man ville sett effekter om man inkluderte flere ungdom fra andre områder hvor det hadde blitt opprettet fritidsklubb i samme tidsperiode. Det kan også være at fritidsklubber har effekter på andre ting utenfor klubbens fire vegger, men ikke på lokalmiljøet, for eksempel skoleprestasjoner eller risiko-adferd, da dette er fokusområder for fritidsklubbenes forebyggende arbeid. Mine analyser er fra 2015 og 2018, og i 2018 hadde FUBIAK kun vært åpent i ca. to år. Det er derfor mulig at det ikke er kortsiktige effekter, men at jeg ville funnet effekter på lengre sikt.

Det er vanskelig å si om mine funn er i tråd med tidligere forskning, da det er lite tidligere forskning på fritidsklubber effekt på lokalmiljøet. Jeg har derfor kun teorier å gå etter. Mange instanser anser fritidsklubber som forebyggende på lokalmiljøet, for eksempel nevnes det i flere offentlige dokumenter at fritidsklubber hjelper til med å skape trygge og integrerte lokalsamfunn (Seland & Andersen, 2020). I tillegg peker flere forskere på fritidsklubbers som en plass med trygge voksne, som kan fange opp ungdom som holder på å falle utenfor (Andersen & Seland, 2020; Ungdom og fritid, 2020). Konsekvensene av å ikke fange opp disse kan være økende sosial ulikhet og marginalisering, som er forbundet med økning i vold i noen miljøer (Sætre et al., 2018). Studien gir derfor en klar indikasjon på at vi trenger mer forskning på fritidsklubbers effekt på lokalmiljøet på kort og lang sikt for de i og utenfor klubben, da spesielt for utsatte grupper.

Litteraturliste

- Andersen, P. L., & Dæhlen, M. (2016). *Ung i Bydel Grorud - En analyse av Grorud-ungdoms levekår i 2015*. (NOVA Rapport 10/16). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet - Storbyuniversitet. Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2016/Ung-i-Bydel-Grorud>
- Andersen, P. og A. Bakken (2015). *Ung i Oslo 2015*. (NOVA Rapport 8/15). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet - Storbyuniversitet. Hentet fra doi:10.7577/nova/rapporter/2015/8
- Bakken, A (2019). *Ungdata. Nasjonale resultater 2019*, NOVA Rapport 9/19. Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet - Storbyuniversitet
- Bakken, A., L.R. Frøyland & M.A. Sletten (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv: hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA rapport 3/2016, trykt utg.). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet - Storbyuniversitet
- Bjørge, T. C., Yngve. (1999). *Vold, rasisme og ungdomsgjenger – forebygging og bekjempelse*. Oslo: Forfatterne og Tano Aschehoug.
- Brattbakk, I og Andersen, B. (2017) *Oppvekststedets betydning for barn og unge: nabolaget som ressurs og utfordring 07/2017*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet. Hentet fra [10.13140/RG.2.2.27260.64649](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.27260.64649)
- Brattbakk, I., og Wessel, T. (2017). Nabolagets effekt: hva er problematisk med geografisk ulikhet?, I: Jørn Ljunggren (red.), *Oslo - ulikhetenes by* (s. 339 - 358). Cappelen Damm Akademisk. ISBN 9788202521615.
- Elstad, J.I. (2010). Spørreskjemaundersøkelsenes fallgruver. I: D. Album, M.N. Hansen, & K Widerberg, (red): *Metodene våre: eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fauske, H., Vestby, G. M., & Carlsson, Y. (2009). *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse. Utredning fra ekspertgruppe nedsatt av Barne- og likestillingsdepartementet januar 2008*. Hentet 13. mai 2021 fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barn20og20ungdom/ungdoms_fritidsmiljoe.pdf
- Frøyland, L. R. (2017). *Ungdata – Lokale ungdomsundersøkelser. Dokumentasjon av*

- variablene i spørreskjemaet 2010-2019. Hentet 13. mai 2021 fra:
<https://www.ungdata.no/wp-content/uploads/2020/09/Ungdata-Dokumentasjonsrapport-2010-2019-PDF-1.pdf>
- FUBIAK.no. (2020). *Om oss*. Retrieved from <http://fubiak.no/om-oss/om-oss/>
- Gjertsen, H., & Olsen, T. (2011). *Mangfold og engasjement i motvind. En studie av åpne fritidstiltak for ungdom*. (NF-rapport 1/2011). Bodø: Nordlandsforskning. Hentet fra https://evalueringsportalen.no/evaluering/mangfold-og-engasjement-i-motvind-en-studie-av-aapne-fritidstiltak-for-ungdom/Rapp_01_11.pdf/@@inline
- Hyggen, C., Brattbakk, I., og Borgeraas, E., (2018). *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier*. (NOVA Rapport 11/2018). Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet - Storbyuniversitet
- Idunn.no. (2021). *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning. Om oss*. Hentet fra <https://www.idunn.no/ntu#/about>
- Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Kommune, O. (2021). Fritidsklubber. Retrieved from <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/fritidsklubber/#gref>
- Oslo kommune (2021). *Fritidsklubber*. Hentet 13. mai 2021 fra <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/fritidsklubber/#gref>
- Seland, I., & Andersen, P. L. (2020). *Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus?*. Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning, 1(1), 6-26. doi:10.18261/issn.2535-8162-2020-01-02 ER
- Seland, I., Andersen, P. L., & Eriksen, I. M. (2021). *Fritidsklubber i det lokale folkehelsearbeidet - Sluttrapport*. Retrieved from Oslo: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/6507/NOVA-Rapport-1-2021%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sætre, M., Hofseth, C., & Kjenn, B. L. (2018). *Trender i kriminalitet 2018-2021: Digitale og globale utfordringer*. Retrieved from Oslo: <https://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2018/07/Trendrapport-oslo-2018-2021.pdf>
- Toft, M. & J. Ljunggren (2016) *Geographies of class advantage: The influence of adolescent neighbourhoods in Oslo*. Urban Studies 53 (14): 2939-2955. Doi: <https://doi.org/10.1177/0042098015601770>.

- Tufte, P. A. (2013). *Forståelser av kausalbegrepet i samfunnsvitenskapene*. Tidsskrift for Samfunnsforskning, (vol 54, nr. 03/2013), (s.341–354). Hentet fra doi:10.18261/issn1504-291x-2013-03-04
- Thyness, P. A. (2006). Samfunnsarbeid for sosialarbeidere. I: *Sosialt arbeid, lokal organisering og selvhjelp*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget
- Ung i Oslo (2018). *Ung i Oslo 2018*. Retrieved from Oslo: <http://www.hioa.no/OmOsloMet/Senter-for-velferds-ogarbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Ung-i-Oslo-2018>
- Ungdom og fritid (2020). *Klubbundersøkelsen 2020*. Retrieved from Ungdom og fritid: https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/UF_Klubbundersokelsen_2020.pdf
- Ungdom og fritid (2017). *Kompendium til ungdom og fritids - Opplæringsprogram*. Hentet fra <https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/Kompendium-til-Ungdom-og-Fritids-oppl%C3%A6ringsprogram.pdf>
- Ungdom og fritid (2009). *Kommunal veileder - i arbeidet med fritidsklubber og ungdomshus*. Hentet 13. mai 2021 fra <https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/Kommunal-veileder.pdf>
- Vestle, V., & Hydle, I. (2009). *Fritidsklubb - kvalifisering og rusforebygging?*(NOVA rapport nr 15/2009). Retrieved from <https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/Fritidsklubb-kvalifisering-og-rusforebygging.pdf>
- Wetterhus, K., Brændhaugen, S., Bratvold, B., & Tokerud, N. (2021). *Utenforskap hos barn og unge som har vokst opp i fattigdom*. Oslo: Voksne for barn. Hentet 13. mai fra https://vfb.no/app/uploads/2021/04/Fattigdomsrapport_low_enkelt.pdf

Artikkel:

Fritidsklubbers effekt på lokalmiljøet

*Et kvantitativt blikk på bydelen Alna før og etter opprettelsen
av Fritidsklubben FUBIAK i 2016.*

Youth clubs and their impact on communities

*A quantitative study of Alna before and after the creation
of the youth club FUBIAK in 2016.*

Ord, inkludert mellomrom: 28380

Sammendrag

Denne artikkelen undersøker om opprettelsen av fritidsklubber gjør ungdom mer fornøyd med lokalmiljøet sitt. Spesifikt ser jeg på opprettelsen av fritidsklubben FUBIAK i Oslo, som ble opprettet i bydel Alna i 2016. Jeg bruker data fra Ungdata undersøkelsene 'Ung i Oslo' fra 2015 og 2018 utarbeidet av Velferdsforskningsinstituttet NOVA. Den metodiske tilnærmingen er kvantitativ og ikke-eksperimentell, og jeg bruker 'Forskjeller-i-forskjeller' metoden for å studere effekten av FUBIAK. Jeg undersøker endringer i Oslo-ungdoms opplevelse av lokalsamfunnet fra 2015 til 2018, og mer spesifikt; om denne endringen er større i Alna (der FUBIAK ble etablert i 2016) enn i øvrige deler av Oslo. Jeg fokuserer bare på ungdomsskoleelever da det er denne aldersgruppen som bruker fritidsklubber mest. Datamateriale belyses ved hjelp av regresjonsanalyser, i tillegg bruker jeg forskjellige nivåer av sosioøkonomisk status i stratifiserte korrelasjonsanalyser. Analyser av data gjøres ved hjelp av dataprogrammet SPSS. Analysene viser at det ikke er signifikante forskjeller mellom utviklingen i Alna og utviklingen ellers i Oslo. Dette funnet brukes i artikkelen i en diskusjon av hvorvidt teoriene om fritidsklubber forebyggende effekt på lokalsamfunnet stemmer. Diskusjonen tar utgangspunkt i hvem som er klubbenes målgrupper, og om hvorvidt man fanger opp disse målgruppene.

Nøkkelord: fritidsklubb, nærmiljø, forskjeller-i-forskjeller, forebygging, Norge

Abstract

This article examines whether the creation of leisure clubs makes young people more satisfied with their local community. I specifically look at the establishment of FUBIAK established in Oslo, in the district Alna in 2016. I use data from the ‘Ung in Oslo’ surveys from 2015 and 2018, by NOVA. The methodological approach is quantitative and non-experimental, and I use the “Difference-in-difference” method. I examine changes in Oslo youth’s experience of the local community from 2015 to 2018, and more specifically, whether this change is greater in Alna than in other parts of Oslo. I focus on middle school students as this age group uses youth clubs the most. The data material is studied using regression analysis, in addition to stratified correlation analysis using different groups of socioeconomic status. Analysis of the data is done using SPSS. The analysis shows that there are no significant differences between the development in Alna and the development elsewhere in Oslo. The discussion focuses on whether the theories about leisure clubs as a preventive factor on the local community is in fact right, and on who the clubs’ target groups are, and whether they reach these target groups.

Keywords: youth club, local environment, difference-in-difference, preventive measure, Norway

Introduksjon

I Norge ble det, etter inspirasjon fra Storbritannia, Danmark og Sverige, opprettet fritidsklubber på begynnelsen av 50-tallet. Den opprinnelige ideen bak fritidsklubbene i disse tre landene var å skape trygge samlingssteder med enkle og rimelige aktivitetstilbud for ungdom i byene, og som en måte å holde ungdommene borte fra rus, kriminalitet og gjengdannelse (Fauske, Vestby, & Carlsson, 2009; Lindström, 2012).

Oslos bydeler har nå et varierende ungdomsklubbtilbud, men dette har stort sett vært stabilt over tid. Men hva skjer om det blir en endring i dette tilbudet? Vil det ha ringvirkninger for ungdommenes liv og lokalmiljø utenfor fritidsklubbens fire vegger?

I 2021 utga Velferdsforskningsinstituttet NOVA en sluttrapport som så på Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv (Seland, Andersen & Eriksen, 2021). De gikk igjennom 63 statelige dokumenter fra 2007 til 2017, og fant at når fritidsklubber nevnes i offentlige dokumenter skjer dette hovedsakelig med henvisning til klubbens mulighet til å bidra til trygge og integrerte lokalsamfunn, hvor ungdom gis anledning til inkludering, deltakelse i meningsfylte aktiviteter og medbestemmelse i et miljø som representerer sosial støtte. Hvis disse dokumentene har rett om fritidsklubbens rolle, vil vi kunne anta at et tryggere lokalsamfunn med overnevnte kvaliteter, vil være et lokalsamfunn en trives i og er fornøyd med.

Men det er vanskelig å måle effekter av fritidsklubber, også på ungdommer. Seland og Andersen (2020) studie om hva som kjennetegner norsk klubbungdom, undersøkte forskjeller mellom klubb-ungdom og annen ungdom, har ikke kunne utelukke at hele eller deler av forskjellene er drevet av seleksjon, altså at ungdommer med ulike utfordringer søker seg mot ungdomsklubber. Dersom man ser nærmere på opprettelsen av nye ungdomsklubber der det tidligere manglet tilbud kan det gi en bedre innsikt om effekt, fordi man kan undersøke om det oppstår endringer etter oppstart. Her er det imidlertid en fare for at slike endringer er en del av en generell «tidsånd», altså noe som ville skjedd uansett. En måte å «kontrollere» for tidsånd, er ved å sammenligne utviklingen i områder hvor det ikke opprettes nye ungdomsklubber, med områder der det har skjedd en endring. På den måten kan man undersøke forskjeller i endringer, såkalt «difference in difference» (Angrist & Pischke, 2009).

I 2016 var det en slik endring i klubbtilbudet i Oslo. Da ble Furuhuset bibliotek og aktivitetshus [FUBIAK] opprettet i bydel Alna, i en tid hvor det ikke ble rapportert noen andre endringer i klubbtilbudet i Oslo. Huset samler tilbud innen bibliotek, barn og unge, frivillighet og kultur under ett tak, og er et samarbeid mellom Bydel Alna og Deichman bibliotek (FUBIAK.no, 2020). Jeg omtaler FUBIAK som en fritidsklubb i denne artikkelen, men FUBIAK huser altså mer enn bare en fritidsklubb.

Det jeg ønsker å utforske i denne artikkelen er om det er en direkte effekt av opprettelsen av ungdomsklubben FUBIAK på ungdommene i Alnas opplevelse av lokalmiljøet. Jeg tar utgangspunkt i gjentatte Ung i Oslo-spørreundersøkelser fra 2015 og 2018, og studerer utviklingen i ungdoms syn på eget nærmiljø. Her utforsker jeg om opplevelsen av nærmiljøet ble forbedret blant ungdom i Alna etter opprettelsen av ungdomsklubben FUBIAK i 2016, sammenlignet med øvrige Oslo-ungdom. Forskningsspørsmålet jeg ønsker å belyse er som følger:

- *Fører fritidsklubb til at ungdom blir mer fornøyd med lokalmiljøet sitt?*

For å studere effekten av fritidsklubb, undersøker jeg endringer i Oslo-ungdoms opplevelse av lokalsamfunnet fra 2015 til 2018, og om denne endringen er større i Alna, der fritidsklubben FUBIAK ble etablert i 2016, enn i øvrige deler av Oslo. Jeg vil gå dypere inn i effekten av fritidsklubb ved å se på ulike grupper av sosioøkonomisk status og hvordan deres opplevelse av lokalmiljøet endres fra 2015 til 2018.

Data og metode

Datamaterialet som brukes i artikkelen, er fra den regionale ungdomsundersøkelsen: Ung i Oslo-undersøkelsene fra 2015 og 2018, gjennomført av Velfredsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet, i samarbeid med de regionale kompetansesentre på rusfeltet (KoRus).

Analysene omfatter elever i ungdomsskolen og elever på videregående skole i Oslo. Totalt består populasjonen av 24163 ungdommer i 2015, og 34211 ungdommer i 2018. I mine analyser begrenser jeg mitt utvalg til ungdomselever, fordi det vil være naturlig at

videregående elever benytter større deler av byen. Dermed er ikke det lokale tilbudet like viktig for denne gruppen. Svarprosenten blant ungdomselever var 86 prosent i 2015, og 82 prosent i 2018, og mitt totale utvalg fra både 2015 og 2018 består av til sammen 26349 ungdomskolelever.

I analysene er *avhengig variabel* hvor fornøyd ungdommene er med lokalmiljøet der de bor. Dette er målt med spørsmålet «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?». Variabelen har 5 svaralternativer, og disse er: ‘Svært misfornøyd’, ‘Litt misfornøyd’, ‘Verken fornøyd eller misfornøyd’, ‘Litt fornøyd’ og ‘Svært fornøyd’.

Min *uavhengige variabel* brukes for å kunne måle hvordan ungdommene i Alna er forskjellige fra resten av ungdommene i Oslo. For å gjøre dette har jeg laget en dikotom variabel av spørsmålet «Hvilken bydel bor du i?», hvor Alna har verdien 1 og resten av Oslo har verdien 0. Denne kaller jeg «Alna», da hensikten er å se hvordan bydel Alna skiller seg fra resten av Oslo. Jeg har også konstruert en variabel som viser forskjellen mellom 2015 (0) og 2018 (1). Denne kaller jeg «2018». I analysene vil jeg se på interaksjonen mellom variabelen Alna og 2018 for å undersøke om endringen etter opprettelsen av FUBIAK er ulik for Alna enn resten av Oslo. Dette blir min viktigste variabel i analysene da dette direkte belyser forskningsspørsmålet mitt.

Resten av variablene i analysene er kontrollvariabler. De vil jeg bruke for å sjekke om det er andre variabler enn lokasjon som er utslagsgivende for om de er fornøyd med lokalmiljøet. I tillegg til kjønn og klasse bruker jeg en dikotom variabel på ungdommenes opplevelse av trygghet i sitt lokalmiljø, en kategorisk variabel på hvor fornøyd de er med skolen de går på og families sosioøkonomiske status (SØS). Jeg kontrollerer for SØS, fornøydhet med skolen og trygghet fordi disse kan være andre forklaringsmodeller for hvorfor man bor i Alna eller ikke, og om man har valgt å flytte ut av bydelen eller ikke. Jeg ser det som sannsynlig at foreldre for ungdomsskolebarn kan beslutte å flytte til en annen bydel fordi de ønsker å bo i et nabolag som er mer like dem selv når det kommer til sosioøkonomiske ressurser, eller på bakgrunn av at barnet sitt ikke trives på skolen eller føler seg trygg i nabolaget.

Jeg måler trygghet med spørsmålet «Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å ferdes i nabolaget der du bor?» Jeg har slått sammen ‘Usikker’ og ‘Nei, føler meg utrygg’ til svaralternativet ‘Nei, jeg føler meg ikke trygg’ (0), og svaralternativene ‘Ja, svært trygg’ og ‘Ja, ganske trygg’ er blitt til ‘Ja, jeg føler meg trygg’ (1). Jeg har valgt å kategorisere

‘Usikker’ som ‘Nei’, da en usikkerhet om man føler seg trygg, ikke gir en umiddelbar opplevelse av trygghet.

Fornøydhet med skolen er målt med spørsmålet «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med Skolen du går på?». Variabelen har svaralternativene ‘Svært misfornøyd’, ‘Litt misfornøyd’, ‘Verken fornøyd eller misfornøyd’, ‘Litt fornøyd» og ‘Svært fornøyd’.

Jeg måler sosioøkonomisk status gjennom en kombinasjon av opplysninger om foreldres økonomiske, materielle og kulturelle ressurser. Målet ble utviklet av NOVA for å studere sosial ulikhet blant ungdom, og jeg bruker mal utarbeidet av Bakken, Frøyland og Sletten (2016). Pettersen og Sletten (2019) skriver at tidligere analyser som bruker en tilsvarende sosioøkonomisk-skala basert på data fra Ungdataundersøkelsene, viser at skalaen gir systematisk utslag på ulike negative levekårsutfall, lav livskvalitet og opplevelsen av å ha dårlig råd i ungdomstiden. Skalaen består i utgangspunktet av 3 deler, og tar utgangspunkt i «The family affuence scale» (FAS). FAS er et mål basert på informasjon om familien har bil(er), om barna har eget soverom, antall feriereiser i familien siste år og antall datamaskiner i hjemmet. I tillegg har de lagt til spørsmål om foreldrenes utdanning (0-3) og antall bøker i hjemmet (0-3). Ved å kombinere disse har jeg lagd en fem-delt skala fra lav til høy sosioøkonomisk status (heretter: SØS-skalaen) konstruert etter mal fra Bakken, Frøyland og Sletten. Den 5-delte skalaen går fra: 1 ‘Lav’, 2 ‘Middels lav’, 3 ‘Middels’, 4 ‘Middels høy’ og 5 ‘Høy’. Jeg har også konstruert 3 SØS-kategorier som jeg bruker i stratifiserte regresjonsanalyser. Kategoriene er ‘Lav’ (1+2), ‘Middels’ (3+4) og ‘Høy’ (5).

I forkant av regresjonsanalysene omkodet jeg avhengig variabel, kjønn, trygghet og fornøydhet med skole til å begynne på 0. Jeg konstruerte også egne dummyvariabler for å fange opp dem som går i niende og tidende, med åttendeklasse som referansekategori, samt laget dummyvariabler av den 5 delte SØS-skalaen, med ‘middels sosioøkonomisk status’ som referansekategori.

Analysestrategi

For å undersøke om det er endring trivsel i lokalsamfunn i henholdsvis Alna og øvrige deler av Oslo har jeg undersøkt endring i fornøydhet med lokalmiljøet fra 2015 til 2018. Ved bruk av forskjeller-i-forskjeller -metoden (difference-in-difference) vil jeg i mine analyser beregne

effekten av en fritidsklubb - illustrert med fritidsklubben FUBIAK - på et utfall, i mitt tilfelle hvor fornøyd man er med lokalmiljøet sitt, ved å sammenligne den gjennomsnittlige endringen over tid (2015 til 2018) i utfallsvariabelen for behandlingsgruppen, som i denne sammenhengen er ungdomskoleelever fra bydel Alna, sammenlignet med endringer over tid for kontrollgruppen, dvs. resten av ungdomsskoleelever i Oslo.

I lineær regresjonsmodell 1 (tabell 3) undersøker jeg hovedsakelig interaksjonen mellom år (2015-2018) og Alna, altså forskjellen mellom Alna og Oslo ellers. I modell 2 kontrollerer jeg for kjønn og klasse, samt sosioøkonomisk status, hvor fornøyd man er med skolen og om man føler seg trygg i nabolaget eller ikke. I tabell 4, modell 2a, b og c, undersøker jeg om effekten er ulik for kategoriene lav, middels og høy sosioøkonomisk status.

Resultater

Tabell 1 viser resultatene fra T-test hvor jeg har testet om gjennomsnittsverdien på «Fornøyd med lokalmiljøet» er signifikant forskjellig i 2018 fra 2015.

Tabell 1. Resultater fra T-test Fornøyd med lokalmiljøet i forhold år.

	<i>Gjennomsnittlig skala-verdi</i>		<i>Gjennomsnittlig forskjell fra 2015-2018</i> <i>(95% konfidensintervall)</i>	<i>Sig</i>
	<i>2015</i>	<i>2018</i>		
Alna	3,93	3,80	,128 (0,013-0,243)	,000
Øvrige Oslo	4,00	3,97	,033 (0,002-0,064)	,000
Total	4,00	3,95	,042 (0,12-0,071)	,000

Slik det kommer frem i Tabell 1 er det er en signifikant lavere gjennomsnittlig forskjell fra 2015 til 2018 når det gjelder hvor fornøyd ungdomsskoleelever er med lokalmiljøet sitt. Gjennomsnittlig endring er 0,128 i Alna og 0,033 i øvrige Oslo. Konfidensintervallet krysser ikke null, dermed er endringen signifikant forskjellig fra 0.

I 2015 er Alna er gjennomsnittlig fornøydhet med lokalmiljøet 3,9. I resten av Oslo er gjennomsnittlig fornøydhet med lokalmiljøet 4,0. Dette tilsier at Oslo-ungdom gjennomsnittlig er ‘litt fornøyd’ med lokalmiljøet sitt. I 2018 har gjennomsnittet sunket med 0,13 skalapoeng i Alna, som tilsier 3,43 prosent. I øvrige Oslo har gjennomsnittet sunket med 0,03 skalapoeng som tilsvarer en endring på 1,25 prosent. Det vil si at Oslo ungdom fortsatt ligger tett opp mot svaralternativ ‘litt fornøyd’ med lokalmiljøet sitt.

I 2015 var ungdom i Alna mindre fornøyd enn ungdom i øvrige deler av Oslo. Vi ser en generell tendens til at ungdom er mindre fornøyd med lokalmiljøet i 2018 enn i 2015. Den negative endringen fra 2015 til 2018 er signifikant større i bydel Alna enn resten av Oslo, og bidrar til en økning i den allerede eksisterende forskjellen mellom Alna-ungdom og øvrige ungdom i Oslo. I 2018 er ungdom i Alna signifikant mindre fornøyd enn ungdom i øvrige deler av Oslo.

Tabell 2. Deskriptiv statistikk for alle variablene i analysen.

Variabel (skala)	Årstall	Alna		Øvrige Oslo		
		Gjennomsnitt	Standardavvik	Gjennomsnitt	Standardavvik	
Sosioøkonomisk status (1-5)	2015	2,1	1,2	2,8	1,4	
	2018	2,3	1,1	3,1	1,3	
Fornøyd med skole (1-5)	2015	3,8	1,3	3,8	1,1	
	2018	3,6	1,2	3,7	1,2	
Trygghet i lokalmiljøet (1-2)	2015	1,8	0,3	1,8	0,3	
	2018	1,7	0,4	1,7	0,3	
Variabel (dummy)	Årstall	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
Kjønn	Gutter	2015	445	49,3	5219	48,6
		2018	457	50,7	6373	49,9
	Jenter	2015	474	46,7	5512	51,4
		2018	541	53,3	6396	50,1
Klassetrinn	8. klasse	2015	301	31,7	3861	34,1
		2018	350	34,3	4566	35,6
	9. klasse	2015	327	34,4	3936	34,8
		2018	324	31,8	4348	33,9
	10. klasse	2015	323	34,0	3518	35,6
		2018	346	33,9	3905	30,5

Deskriptiv statistikk for variablene viser at er en relativt jevn fordeling av respondenter etter klasstrinn og kjønn. Gjennomsnittlig sosioøkonomisk status ligger lavere i Alna enn i Oslo ellers, og ligger nærmere verdien 2, som indikerer at gjennomsnittet ligger på middels lav sosioøkonomisk status, mens for øvrige Oslo-ungdom ligger gjennomsnittet på middels sosioøkonomisk status. Det har i hele Oslo vært en liten økning i sosioøkonomisk status blant ungdom fra 2015 til 2018. Alna ligger ganske likt med resten av Oslo når det gjelder hvor fornøyd de er med skolen, og fornøydheten har sunket litt i hele Oslo fra 2015 til 2018. Ungdomsskoleelever generelt ligger tett opp til verdien 4, som er «litt fornøyd» med skolen de går på. Alna ligger likt med resten av Oslo i opplevelsen av trygghet. Verdien har sunket med 0.1 prosentpoeng fra 2015 til 2018, altså minimalt. Begge årene ligger ungdomsskoleelever tett opp til verdien 2, som tilsier at de aller fleste føler seg trygge i nærområdet sitt. Jeg velger likevel å ha med trygghet, da dette kan ha utslag i regresjonsanalysene.

Tabell 3. Lineær regresjonsanalyse (Gjertsen & Olsen) med Fornøyd med lokalmiljø som avhengig variabel

Variabel	Modell 1		Modell 2	
	b/sig	SE	b/sig	SE
Samspill, Alna*2018	-,098	0,06	-,026	0,04
2018 (Ref. 2015)	-,042**	0,01	,073	0,01
Alna (Ref. Oslo)	,024	0,10	-,014	0,07
Jente (ref. gutt)			-,050***	0,01
Klasse (ref. 8. klasse)				
9. klasse			,016*	0,01
10. klasse			-,032	0,01
Sosioøkonomisk status (ref. Middels)				
Lav SØS			-,069***	0,02
Middels høy SØS			,065***	0,01
Høy SØS			,096***	0,01
Trygghet (Ref. Utrygg)			,505***	0,01
Fornøyd med skolen (Ref. Svært misfornøyd)			,553***	0,00
Konstant	3,017	0,013	1,023	0,03

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,000$

Modell 1 viser at samspillsvariabelen er negativ, og den synker med ,098 skalaenheter. Samspillsleddet viser om endringen fra 2015 til 2018 er større eller mindre i Alna enn ellers i Oslo. De som bor i bydel Alna er mindre fornøyd med lokalmiljøet etter opprettelsen av FUBIAK enn resten av Oslo. Samspillseffekten er derimot ikke signifikant. Koeffisienten for Alna øker med ,024 skalapoeng når man går fra Oslo til Alna. Det vil si at de som bor i Alna er litt mer fornøyd med lokalmiljøet enn resten av Oslos ungdom. Denne er ikke signifikant. År (2018) er signifikant ($p = ,010$), ungdommene er ,042 skalapoeng mindre fornøyde med lokalmiljøet i 2018 enn de var i 2015.

I *modell 2* er fortsatt interaksjonen mellom Alna og 2018 ikke signifikant. Effekten går enda mer ned, fra -,098 skalaenheter til -,029. Interaksjonsleddet i modell 2 gir oss derfor samme svar som i modell 1, at effekten av FUBIAK er svakt negativ, men det er ingen signifikant effekt, også når man når man kontrollerer for kjønn, klasstrinn, sosioøkonomisk status, trygghet i nærmiljøet og fornøydhet med skolen.

Tabell 4. Lineær regresjonsanalyser etter «lav, middels og høy sosioøkonomisk status» (SØS) med «Fornøyd med lokalmiljø» som avhengig variabel.

Variabel	Modell 2a Lav SØS		Modell 2b Middels SØS		Modell 2c Høy SØS	
	b/sig	SE	b/sig	SE	b/sig	SE
Samspill, Alna*2018	-,107	0,06	,121	0,07	,004	0,18
2018 (Ref. 2015)	,090***	0,02	,056**	0,01	,090***	0,02
Alna (Ref. Oslo)	,144	0,107	-,323*	0,13	-,033	0,28
Jente (ref. gutt)	-,033	0,21	-,061***	0,01	-,055*	0,02
Klasse (ref. 8. klasse)						
9. klasse	,066*	0,02	-,007	0,02	-,022	0,03
10. klasse	,005	0,02	-,041	0,02	-,080**	0,03
Trygghet (Ref. Utrygg)	,547***	0,02	,482***	0,02	,430***	0,04
Fornøydhet med skolen (Ref. Svært misfornøyd)	,558***	0,00	,557***	0,00	,534***	0,01
Konstant	,865	0,04	1,079	0,03	1,242	0,05

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Tabell 4 viser stratifiserte analyser. Dette er modell 2 (fra tabell 3) stratifisert på sosioøkonomisk status. I de stratifiserte analysene er samspillseffekten markant forskjellig mellom de tre ulike kategoriene for sosioøkonomisk status. For de med lav sosioøkonomisk status er koeffisienten negativ og synker med ,107 skalapoeng. For de med middels sosioøkonomisk status er koeffisienten positiv og øker med 0,121 skalapoeng. Det er altså en stor forskjell mellom lav og middels sosioøkonomisk status. Ungdom med høy sosioøkonomisk status ligger i midten av disse med en koeffisient på 0,004. Ingen av koeffisientene for samspillsleddet er signifikante.

For de med middels sosioøkonomisk status, minsker sannsynligheten for å være fornøyd med lokalmiljøet med ,323 skalapoeng hvis du bor Alna. I modell 2b er Alna svakt signifikant. Koeffisienten for år (2018) er den eneste variabelen, sett bort i fra kontrollvariablene, som er signifikant for alle SØS-kategoriene. For de med lav og høy sosioøkonomisk status øker sannsynligheten for å være fornøyd i 2018. Koeffisienten for år (2018) øker med ,090 skalapoeng for både lav og høy SØS, og begge har en P-verdi på under ,001. År er også svakt signifikant for de med middels sosioøkonomisk status (P-verdi = ,003) og fornøydhet med lokalmiljøet øker med ,056 skalapoeng når man går fra 2015 til 2018.

Diskusjon

Utgangspunktet for mine analyser var å finne ut om fritidsklubber fører til at ungdom blir mer fornøyd med lokalmiljøet sitt. For å studere dette valgte jeg å bruke 'diff-in-diff'-metoden for å se på endringer i Oslo-ungdoms selvrapporterte opplevelse av lokalmiljøet fra 2015 og 2018, og spesifikt se om forskjellene var større i Alna, der fritidsklubben FUBIAK ble etablert i 2016, enn forskjellen i øvrige deler av Oslo. Med andre ord, hvis det er en forskjell fra 2015 til 2018, er det da også en forskjell i disse forskjellene mellom Alna og resten av bydelene i Oslo? Ved å sette søkelys på ungdomshuset FUBIAK og Alna, ønsket jeg å se på om opprettelsen av en fritidsklubb i et lokalmiljø - uavhengig om ungdommene går på den eller ikke - bedrer deres selvrapporterte opplevelse av lokalmiljøet.

Til dette har jeg brukt regresjonsanalyser med en variabel som analyserer samspillet mellom Alna og resten av Oslo, og år (2015-2018). I mine analyser i tabell 3 og 4 fant jeg ingen signifikante sammenhenger mellom samspillsleddet Alna*2018 og hvor fornøyd ungdomskoleungdom er med lokalmiljøet, og effekten var generelt negativ, utenom for middels og

høy sosioøkonomisk status i de stratifiserte analysene. «Rent tallmessig» viser derfor ikke resultatene noen reell statistisk forskjell eller effekt, og endringene som er der skyldes mest sannsynlig tilfeldig variasjon. Samspillsleddets koeffisient forble negativ og ikke signifikant også etter jeg kontrollerte for kjønn, klasse, sosioøkonomisk status, trygghet og skoleopplevelse. Dette funnet tyder på at kontrollvariablene, til tross for å være signifikante i seg selv, ikke påvirker effekten av samspillsvariabelen. Jeg kontrollerte for andre variabler i mine innledende analyser, men det var ingen åpenbare målgrupper, som jeg hadde tilgang på, som ga utslag i analysene og som gjorde at samspillsleddet ble signifikant. Det kan være at det eksisterer en slik målgruppe eller variabel, men det er vanskelig å identifisere hva dette skulle være. Med tilgang på et større datasett, samt mer forskning på lokalmiljø, fritidsklubber og ungdomshus, har man kanskje mulighet til å finne en slik utslagsvariabel.

I tabell 4, hvor jeg ser på forskjeller for ulike sosioøkonomisk status-kategorier, er heller ikke koeffisientene signifikante, altså finnes det ingen resultater som man kan si at; ut fra dette vil en fritidsklubb eller ungdomshus kunne ha negative eller positive effekter på lokalmiljøet.

Det er mulig at mine analyser strekker seg over for liten tid. I begynnelsen av 2018, når den andre undersøkelsen jeg bruker i analyser fant sted, hadde FUBIAK kun vært åpent i rundt to år. Det er sannsynlig å tenke at det må gå lengre tid før man kan se en reell forskjell eller effekt av et slikt tiltak i lokalmiljøet. Variasjon i sammensetning av mennesker kan også løses med longitudinelle data. Men mer tid vil også gjøre det vanskeligere å si noe om det er nettopp FUBIAK som er utslagsgivende, da det kan være variasjoner i tilbud i et lokalmiljø over tid.

Det kan tenkes at det er effekter av FUBIAK for ungdommene som velger å benytte seg av tilbudet. Det kan også være at det bare er effekter for dem som bruker tilbudet mye, versus de som bruker det lite. Dette er subgruppeanalyser det er umulig å gjøre med 'diff-in-diff' da min kontrollgruppe er øvrige ungdomsskoleelever i Oslo, som vi antar ikke bruker FUBIAK. For å undersøke dette vil det kunne være nyttig å gjøre både kvantitative og kvalitative analyser og intervjuer med ungdom i Alna, eller andre områder der fritidsklubber er opprettet de siste årene, hvor man kan gå inn i mer konkrete spørsmål som omhandler lokalmiljøet deres og fritidsklubbtilbudet. Spesifikt for Alna kan man for eksempel ha undersøkelser hvor man spør ungdom som var i målgruppen for klubben i både 2015 og 2018, og som har vært innom eller gått fast på klubben, om de synes lokalmiljøet deres har blitt bedre etter opprettelsen av

FUBIAK, og eventuelt hvorfor de mener lokalmiljøet har blitt bedre, eller eventuelt verre som følger av dette.

Seland, Andersen og Eriksen (2021) påpeker at det er flere styrker med Ung i Oslo undersøkelsene, blant annet representativitet, omfang og validerte operasjonaliseringer gjennom tidligere forskning (Frøyland, 2017). Likevel kan det oppstå målefeil, ved at noen krysser feil eller om man misforstår spørsmålene, siden informasjonen er selvrapportert. Dette trenger nødvendigvis ikke være noen begrensninger for analysene om det skjer tilfeldig og usystematisk, men man kan tanke seg at i noen tilfeller kan grupper enten bevisst «sabotere» eller ubevisst oppfatte et spørsmål annerledes enn andre.

I tabell 4 er det interessant å se at koeffisientene på samspillsleddet varierer noe mellom modellene. Spesielt er det interessant å legge merke til at koeffisienten i modell 2a er negativ. Hvis koeffisienten hadde vært signifikant, hadde dette sett ut som at ungdomsskoleelever i Alna med samlekategorien lav sosioøkonomisk status (som er sammensatt av lav og middels lav SØS) er mindre fornøyd med lokalmiljøet i 2018 enn i 2015, etter FUBIAK ble opprettet. Da kunne man argumentert for at effekten av ungdomsklubb faktisk negativ i de gruppene man antar at behovet er størst, som er ungdom med lav og middels lav sosioøkonomisk status. Seland og Andersen (2020) fant i sin analyse av ungdom som går på klubb, at de som er aktive i *organiserte* fritidsaktiviteter, som idrett og musikkopplæring, har en klart høyere sannsynlighet for å bruke fritidsklubber, enn ungdom som er ikke er det. Men organiserte fritidsaktiviteter krever ofte større økonomisk betalingsevne og foreldre som på ulike måter følger opp (Hjorthol & Fyhri, 2009). Så hvis dette er tilfelle, at vi som samfunn prøver å opprette tiltak og tilbud som skal hjelpe svake og spesielt utsatte grupper har en tendens til å ikke treffe målgruppen, må vi spørre oss hva dette skylder? Man kan tenke seg at for å nyttiggjøre seg visse tiltak og ressurser, også lavterskeltilbud, må man ha visse grunnressurser for å få dette til. For eksempel: Det er vanligere og vanligere at fritidsklubber og ungdomshus tilbyr et stort utvalg av kurs og aktiviteter, utover den klassiske «hengingen» som var vanligere i fritidsklubber når jeg selv vokste opp på begynnelsen av 90-tallet. Utover fritidsklubbtilbudet tilbyr for eksempel FUBIAK blant annet bibliotek, dataveiledning, verksted, leksehjelp, spillrom, kino og arrangerer ulike arrangementer. Det er altså et mylder av ulike aktiviteter og ressurser tilgjengelig, som kan være uvurderlig for noen som har få ressurser tilgjengelig i familien eller nettverket sitt. Flere av disse tingene kan vi tenke oss på sikt kan hjelpe ungdom å skaffe seg kompetanse som de kan dra nytte av i fremtiden og som

gjør at de får et bedre liv på sikt. For eksempel utvikling av talenter, kvaliteter og ressurser som kan være viktig på skolen eller hjelpe dem i å skaffe og holde på arbeid. Men for å kunne nyttiggjøre seg av de tilbud en fritidsklubb kan tilby er det en fordel å ha venner som du enten kan gå sammen med eller som kan ta deg med. Det er i tillegg nyttig å ha en PC og internett hjemme, slik at du kan sjekke tilbudene som er der samt åpningstider. Ikke minst må ungdommen eller foreldrene ha en viss økonomi så ungdommen kan betale for eventuelle kostnader før, under eller etter oppholdet, og for noen kan det også være viktig å «se riktig» ut og ha de «riktige tingene», som også krever en viss økonomi. Det kan derfor tenkes at fritidsklubber ikke fanger opp alle ungdommer, og at de kan være ekskluderende for noen ungdom. Dette er problemstillinger det er vanskelig for fritidsklubbene å gjøre noe direkte med, men «Voksne for barn» (Wetterhus, Brændhaugen, Bratvold & Tokerud, 2021) foreslår blant annet at det utarbeides en landsomfattende opplæring i inkludering av barn og unge for alle fritidsledere, dette inkludert med tiltak og informasjon fra høyere hold, som stat, kommuner og skoler som kan være med på å bekjempe barnefattigdom og ensomhet blant unge.

Det kan være flere grunner til at man ser en negativ tendens for de med lavest sosioøkonomisk status, som på mange måter er de som trenger det mest. For å ta FUBIAK som eksempel, kan det være at disse ungdommene kommer til FUBIAK og får hjelp, støtte og sosialt samvær der, men at det ikke direkte effekt på deres fornøydhets med lokalmiljøet, og for de som ikke går der så har det ikke noen indirekte effekt på lokalmiljøet at FUBIAK finnes. Det kan også være at FUBIAK treffer denne målgruppen, og har effekt på dem, men at de er så få, at de ikke slår ut i analysene. En siste teori er at de lavterskel tilbudene vi oppretter nødvendigvis ikke favner de som trenger det mest, uansett om det er det som er hensikten. Voksne for barn (Wetterhus et. al., 2021) skrive en stor andel av de ungdommene som faller utenfor, er vokst opp i lavinntektsfamilier, og at det er disse ungdommene som sliter mest med å bli en del av fellesskapet. Vi tar kanskje for gitt at tiltak skal virke forebyggende og fange opp også de svakeste av oss, men mine analyser kan bare hinte om en tendens hvor dette ikke skjer. Vi må med andre ord forske videre på hva som kan gjøres for å fange opp disse gruppene og hjelpe dem som trenger det mest. I tillegg bør framtidig forskning se videre på om fritidsklubber faktisk har forebyggende effekter på lokalmiljø, og hvorvidt samt hvordan vi kan fange opp de mest sårbare gruppene som trenger disse tilbudene mest.

Styrker og begrensninger med studien

Avslutningsvis vil jeg gjøre noen bemerkninger om analysene, samt styrker og begrensninger som knytter seg til dem. Et første punkt handler om årsaksforholdet mellom opprettelsen av FUBIAK og påvirkningen på lokalmiljøet. Jeg har prøvd å kontrollere for dette ved å se på tall fra både før og etter opprettelsen, men ettersom Ungdata er tverrsnittsundersøkelser, kan vi som hovedregel ikke si noe om tidsrekkefølgen for hvordan variablene eventuelt påvirker hverandre. I noen tilfeller, som med kjønn, alder og år, er årsaks-rekkefølgen klar, og hvor fornøyd du er med lokalmiljøet, vil ikke ha en innvirkning på disse. For andre variabler, som for eksempel bosted, trygghet i nærmiljøet, om du er fornøyd med skolen og kanskje til og med sosioøkonomisk status kan vi kun undersøke om dette henger sammen med hvor fornøyd du er med lokalmiljøet uten å si hvorvidt dette påvirker eller ikke påvirker hverandre andre veien. For eksempel vet vi ikke om det å være fornøyd med skolen påvirker hvor fornøyd du er med lokalmiljøet, eller om det å være fornøyd med lokalmiljøet gjør at du er mer fornøyd med skolen.

Konklusjon

I foregående artikkelen har jeg forsøkt å belyse følgende problemstilling:

- *Fører fritidsklubb til at ungdom blir mer fornøyd med lokalmiljøet sitt?*

Til tross for flere indikasjoner i litteraturen på at fritidsklubber burde ha en effekt på lokalmiljøet, viser resultatene at det kun er en svak positiv effekt av FUBIAK for de ungdom som har middels sosioøkonomisk status eller høyere, og en svak negativ effekt for ungdoms med lav og middels lav sosioøkonomisk status, men ingen av effektene var ikke signifikante. Og konklusjonen blir derfor at fritidsklubber ikke har noen direkte effekt på lokalmiljøet utenfor klubbens 4 vegger.

I diskusjonen prøvde jeg å belyse flere grunner til at jeg ikke finner noen effekter av FUBIAK på lokalmiljøet. For eksempel at det kan det være at det finnes en effekt, men at dette er subgrupper som ikke fanges opp i analysene eller datasettet. Det kan også være at fritidsklubber har positiv effekt på de som går der, men at dette ikke slår ut på hvor fornøyd

de er med lokalmiljøet, eller at gruppen det slår ut for er for liten til å fanges opp i mine analyser.

I artikkelen peker jeg på ulike grunner til at ressursene man finner på mange fritidsklubber, slik som trygge voksne, leksehjelp, dataveiledning, et sosialt nettverk og et sted å være under større arrangementer kan være uvurderlig for ungdom med få ressurser hjemme eller som har opplevd ulike former for traumer. Derfor mener jeg at det vil være viktig for sosialt arbeid generelt, og sosialarbeidere i felten spesielt, å fokusere på å fange opp de vi tenker trenger det mest. Dette gjelder blant annet fritidsklubbansatte, sosialarbeidere på skolen, miljøarbeidere, barnevern og sosialarbeidere som arbeider inn mot utsatte familier og barn. Studien gir en klar indikasjon på at vi trenger mer forskning på fritidsklubbers effekt på lokalmiljøet på kort og lang sikt, da spesielt for utsatte grupper.

Litteraturliste

- Angrist, J. D., & Pischke, J. S. (2009). *Parallel Worlds: Fixed Effects, Differences-in-Differences, and Panel Data. I: Mostly harmless econometrics: An empiricist's companion*. Princeton University Press. Hentet fra <https://doi.org/10.2307/j.ctvcem4j72.12>
- Andersen, P. og A. Bakken (2015). *Ung i Oslo 2015*. (NOVA Rapport 8/15). Oslo: NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus. Doi:10.7577/nova/rapporter/2015/8
- Bakken, A (2019). *Ungdata. Nasjonale resultater 2019*. (NOVA Rapport 9/19). Oslo, OsloMet - Storbyuniversitet
- Bakken, A., L.R. Frøyland & M.A. Sletten (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv: hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA rapport 3/2016, trykt utg.). Oslo: Norsk institutt for forskning og oppvekst, velferd og aldring.
- Fauske, H., Vestby, G. M., & Carlsson, Y. (2009). *Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse. Utredning fra ekspertgruppe nedsatt av Barne- og likestillingsdepartementet januar 2008*. Hentet 13. mai 2021 fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barn20og20ungdom/ungdoms_fritidsmiljoe.pdf
- Frøyland, L. R. (2017). *Ungdata – Lokale ungdomsundersøkelser. Dokumentasjon av variablene i spørreskjemaet 2010-2019*. Hentet 13. mai 2021 fra: <https://www.ungdata.no/wp-content/uploads/2020/09/Ungdata-Dokumentasjonsrapport-2010-2019-PDF-1.pdf>
- FUBIAK.no. (2020). *Om oss*. Hentet 12. mai 2021 fra: <http://fubiak.no/om-oss/om-oss/>
- Gjertsen, H., & Olsen, T. (2011). *Mangfold og engasjement i motvind. En studie av åpne fritidstiltak for ungdom*. NF-rapport 1/2011. Bodø: Nordlandsforskning. Hentet 13. mai 2021 fra: https://evalueringsportalen.no/evaluering/mangfold-og-engasjement-i-motvind-en-studie-av-aapne-fritidstiltak-for-ungdom/Rapp_01_11.pdf/@@inline
- Hjorthol, R. & Fyhri, A. (2009). *Sosialiserer vi våre barn til bilbruk?* Tidsskrift for samfunnsforskning, 50(2), 161–182.
- Lindström, L. (2012). The story of the youth club. I: *International Journal of Humanities and Social Science*. 2(6), 32-39. Hentet 13. mai 2021 fra <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:978082/FULLTEXT01.pdf>
- Seland, I., & Andersen, P. L. (2020). Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus? *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 1(1), 6-26. doi:10.18261/issn.2535-8162-2020-01-02 ER

Seland, I., Andersen, P.L., & Eriksen, I.M. (2021) *Fritidsklubber i det lokale folkehelsearbeidet - sluttrapport*. (NOVA rapport, nr 1/2021).

Velferdsforskningsinstituttet NOVA OsloMet – storbyuniversitetet. Hentet 13. mai 2021 fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/6507/NOVA-Rapport-1-2021%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Wetterhus, K., Brændhaugen, S., Bratvold, B., & Tokerud, N. (2021). *En rapport om utenforskap hos barn og unge som har vokst opp i fattigdom*. Voksne For barn. Hentet 13. mai 2021 fra: https://vfb.no/app/uploads/2021/04/Fattigdomsrapport_low_enkelt.pdf